

LIT.: F. Apollonio, Anna M. Marovich — memorie, Venezia 1900. — N. Luković, Ana Marović, pjesnikinja i slikarica (1815—1887), Glas Boke, 1935, 117—119. R.

MAROVIĆ, Ivan, arheolog (Proložac, 14. I. 1920). Studirao na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Od 1950. radi u Arheološkom muzeju u Splitu. Bavi se prapov. arheologijom, poglavito brončanodobnim razdobljem na području sr. Dalmacije; otkrio i definirao cetinsku kulturu ranoga brončanoga doba. Osim prapovijesću bavi se intenzivno i numizmatikom.

BIBL.: *Bakrene sjekire u prethistorijskoj zbirci Arheološkog muzeja u Splitu*, VjAHD, 1953; *Fibeln mit Inschrift von Typus Avicssa in den Archäologischen Museen von Zagreb, Zadar und Split*, Jahrbuch des Römisch-germanischen Zentralmuseum in Mainz, 1961; *L'elmo greco-illirico*, u knjizi: Jadranska obala u protohistoriji, Zagreb 1976; *Rezultati dosadašnjih istraživanja kamenih gomila oko vrela r. Cetine u god. 1953, 1954, 1958, 1966, i 1968*, Materijali, XII, Zadar 1976; *Iz numizmatičke zbirke Arheološkog muzeja u Splitu*, Godišnjak ANUBiH (Zbornik A. Benca), 1976, 13; *Prahistorijska istraživanja u okolici Narone*, u knjizi: Dolina rijeke Neretve od prehistorije do ranog srednjeg vijeka, Split 1980; *Prilozi poznavanju brončanog doba u Dalmaciji*, VjAHD, 1981; *Reflexions about the year of the destruction of Salona*, ibid., 1984; *Novac ilirskog dinasta Baleja u Arheološkom muzeju u Splitu*, ibid., 1988. B. Čk.

MART, umjetnička grupa osn. u Zagrebu 1957. s namjerom da se pojača izlagačka djelatnost na temelju slobodnih stilskih pripadnosti suvremenim umjetničkim tokovima. Jezgru grupe činili su mladi umjetnici, suradnici Majstorske radionice K. Hegeđušića. Na prvoj izložbi sudjelovali su B. Dogan, Ž. Hegeđušić, E. Kovačević, K. Hegeđušić, F. Kulmer, A. Kinert, I. Kalina, O. Petlevski, Z. Prica, Š. Perić, V. Lipovac, V. Svečnjak, E. Murtić, J. Smokvina, I. Švertasek, N. Reiser i K. Tompa. Na sljedećim izložbama sudjelovali su F. Dolenec i Ž. Senečić, a broj izlagača vremenom se mijenjao. Izložbe su priređene u Zagrebu (1957), Sarajevu (1958), Beogradu (1959, 1967), Beču, Grazu (1961), Schiedamu, Haarlemu, Bredi (1962), Zadru i Splitu (1968). Grupa je odigrala važnu ulogu u promicanju aktualnih slikarskih težnji šestoga desetljeća u Hrvatskoj.

LIT.: J. Depolo, Bez manifesta — isključivo radni program, Vjesnik, 20. X. 1957. — G. Gamulin, Grupa »Mart«, Izraz, 1958, 1. Ž. Sa.

MARTECCHINI, Petar Frano, tiskar, knjižar, nakladnik i slikar (Dubrovnik, 21. VI. 1806 — 30. I. 1900). Kao i otac m. Antun (umro 1835), u Dubrovniku je izdavao djela starijih i suvremenih dubrovačkih pisaca. Bavo se skupljanjem ilustrativne građe o Dubrovniku i Dalmaciji, te slikarstvom. Za svoja izdanja *Galleria di Ragusei illustri* (Dubrovnik 1841) i *Galleria di Dalmati illustri* (Dubrovnik 1896) izradio je sam po predlošcima crteže-portrete opisanih ličnosti, po kojima su u Mlecima načinjene litografije. Slike narodnih nošnja i običaja izrađivao je najčešće u akvarelu, a radio je i modele i rekonstrukcije dubrovačkih pov. spomenika. Ostavio je nekoliko albuma vlastite i tuđe slikovne građe, koja nije samo dokumentarna već ponekad i umjetnički zanimljiva.

LIT.: V. Foretić, Dubrovački tiskar i knjižar 19. stoljeća Petar Frano Martecchini kao crtač akvarelist i ljubitelj starina, Prilozi — Dalmacija, 1956. Š. Ju.

MARTEK, Vlado, slikar i pjesnik (Zagreb, 10. V. 1951). Diplomirao na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Njegovo umjetničko djelovanje obuhvaća izložbe, agitacije, instalacije, grafite, autorske knjige, poeziju, anonimne akcije, crteže, grafike, slike i kolaže. Od 1974. izvodi umjetničke akcije po gradu, 1978—83. radi anonimne zidne poruke (*Čitajte Kamova*, 1981), dijeli letke slična sadržaja. Zaokupljen fenomenom jezika, blizak konceptualizmu, često naivno ekspresivan, uspješno sintetizira izražajnu izvornost i estetsku profinjenost. — Samostalno izlagao u Zagrebu (1979, 1982, 1985, 1987, 1990, 1991, 1993), Ljubljani (1984), Tübingenu (1988, 1991), Dubrovniku (1990), Krakovu (1992) i dr.

LIT.: B. Stipančić, Vlado Martek (katalog), Zagreb 1987. — Ž. Košćević, Vlado Martek, NIKE (München), 1988—1989. — Umjetnost nema alternative — Vlado Martek (katalog), Zagreb 1991. — I. Zidić, Vlado Martek, slike i kolaži 1989—1992 (katalog), Zagreb 1993. Ž. Ké.

MARTELLINI, Ignacije, slikar (Dubrovnik, 1624—1656). Dominikanski redovnik, bavio se poezijom i govorništvom. Dubrovački dominikanski povjesničar Serafim Cerva-Crijević (Bibliotheca Ragusina, II—III) spominje da je izradio sliku pape Pia V. za dubrovački dominikanski samostan i iluminacije u koralima u samostanu Santa Maria della Sanità u Napulju.

LIT.: K. Prijatelj, Slikari XVII. i XVIII. stoljeća u Dubrovniku, SHP, 1949, 1. K. Plj.

MARTIJANEC, selo kraj Ludbrega. Na nekoliko arheol. položaja nađeni su uništena nekropola kulture polja sa žarama (očuvana jedna grobna cjelina), neistraženo halštatsko naselje gradinskoga tipa te dva halštatska tumula od kojih je manji imao kamenu grobnu komoru s paljeviniskim ukopom. Nalazi žara oslikanih crveno-crnim motivima meandra i trokuta,

poklopaca, zdjela i ostataka brončane situle pripadaju istočnoalpskoj halštatskoj kulturi ← VII. st. — Dvorac iz XVIII. st. (nekoć vlasništvo Patačića), podignut na kat u XIX. st., ima s obje strane izduženoga pročelja po jedan trijem na stupovima, te s parkom i područnim zgradama tvori klasicistički ambijent. — Župna crkva Sv. Martina iz 1775. ima kasno-barokne oltare, propovjedaonicu i orgulje, a svetište je oslikano na kasno-barokni način.

LIT.: K. Vinski-Gasparini, Iskapanja kneževskog tumulusa kod Martijanca u Podravini, VjAM, 1961. — T. Đurić i D. Feletar, Stari gradovi i dvorci sjeverozapadne Hrvatske, Čakovec 1971, str. 104—107. — A. Horvat, O baroku u srednjoj Podravini, Podravska zbornik 77, Čakovec 1977. — M. Obad Šćitaroci, Dvorci i perivoji Hrvatskoga zagorja, Zagreb 1991. A. Ht.

MARTIJANEC—KAPTOL, kulturna grupa starijega željeznoga doba rasprostranjena na području Z. Podravine, Međimurja i sr. Slavonije (Martijanec, Sv. Petar Ludbreški, Goričan, Kaptol), usko povezana s halštatskim kulturama Štajerske, Donje Austrije, Gradišća, Z. Mađarske, JZ Slovačke. Nastala je u drugoj pol. VIII. st. na tradicijama lokalnih jugoistočnoalpskih i zapadnopanonskih elemenata kulture polja sa žarama. Kasnobrončanodobna tradicija ogleda se u paljeviniskome pokapanju u žarama, u nekim keramičkim oblicima, tehnikama i motivima ukrašavanja (plastično raščlanjivanje površine kanelurama, žljebljenjem, ispupčenjima i sl.). Za starije je željezno doba karakteristična novost pokapanje istaknutih članova zajednice u kamenim grobnim komorama pod velikim grobnim humcima. Neki su takvi grobovi u Kaptolu bogato opremljeni ratničkom opremom (kacige, knemide, oružje). Keramička je novost slikanje crnom bojom ili grafitom na crvenoj podlozi složenih kompozicija meandara, ljestvicaštih uzoraka, kukastih i jednostavnih vijuga, ili pak dodavanje lamela od kovine na površinu posude. Osebuju su ukras plastični izdanci u obliku glava rogatih životinja ili barskih ptica smješteni na ramenima bikoničnih žara. Životinjski se likovi nalaze i na ručkama ili umjesto njih na posudama tipa askosa (Kaptol, Goričan). Tipično su obilježje halštatske kulture i žare čitave presvučene grafitom, crne i sjajno uglaćane, ukrašene spiralnim motivima.

LIT.: K. Vinski-Gasparini, Grupa Martijanec—Kaptol, Praistorija jugoslavenskih zemalja, V, Sarajevo 1987. T. T. G.

MARTIN → SVETI MARTIN

MARTINAC LAPČANIN, skriptor i iluminator u XV/XVI. st. God. 1493. u Grobniku ispisao glagoljicom i iluminirao II. *Novljanski brevijar* za pavlinski samostan u Ospu kraj Novoga Vinodolskoga. To je zabilježio u zapisu na f 267 r i v istoga brevijara; osim mnogih pov. ličnosti u zapisu se opisuju i tragične posljedice bitke na Krbavskome polju.

MARTIN HERMANOV, drvorezbar u Zadru, podrijetlom iz Njemačke. Spominje se 1385—1401. Izradio nekoliko rezbarenih okvira za poliptihe. Bilo mu je povjereno da zajedno s Markom Nikoletovim izradi retabl za gl. oltar katedrale. Suradivao je i sa slikarom Menegellom Ivanovim de Canalom.

LIT.: I. Petricoli, Umjetnička obrada drveta u Zadru u doba gotike, Zagreb 1972.

MARTINI, Rafo, slikar (Dubrovnik, 1771—1846). God. 1789. odlazi kao stipendist Republike na studij u Rim gdje uči kod Mengsova sljedbenika Antona Marona. Poslije završena školovanja vraća se 1795. u Dubrovnik, a 1808. imenovan je za nastavnika crtanja novoga dubrovačkoga liceja. God. 1821. seli u Split, odn. Solin, gdje postaje podinspektor solinskih iskopina pri tek osnovanome Arheološkom muzeju. U Dubrovnik se vraća 1839. — M. je najvažniji domaći predstavnik klasicističkoga slikarstva u Dalmaciji. Naslikao je niz portreta, kojih je većina vjerojatno propala. Po njegovu portretu Džona Restića izradio je bakrorez V. Fisković a litografija portreta Franje Marije Appendinija nalazi se na početku njegove knjige *Notizie storico-critiche sulle antichità, storia e letteratura de' Ragusei* (Dubrovnik 1802—03), u kojoj su i gravure dubrovačkih maski Čoroja, Turice, Bembelja i Vile, te Konavoke i dubrovačkoga vojnika, što ih je po Martinijevim crtežima izradio tal. bakrorezac Antonio Sandi. Očuvani su vrlo kvalitetan akvarel s portretom P. F. Papisa te portret Frančeske Andrović u ulju. U kasnijim radovima očito je opadanje umjetničke snage (Sv. Kajo u crkvi Sv. Kaja u Solinu, Sv. Paskal u franjevačkom samostanu u Sinju, oltarna slika Bl. Dj. Marija sa Sv. Nikolom i Sv. Rokom iz župne crkve u Bajagiću kraj Sinja, oštećena slika *Posljednja večera* u samostanu Male braće u Dubrovniku).

LIT.: K. Prijatelj, Prilog dalmatinskom slikarstvu prošlog stoljeća, Prilozi — Dalmacija, 1963. — Isti, Posljednji rad Rafa Martinija, Mogućnosti, 1972, 1. — C. Fisković, O zaštiti